

WYMAGANIA EDUKACYJNE Z PRZEDMIOTU HISTORIA I SPOŁECZEŃSTWO DLA KLAS IV-VI

W poniższej tabeli zestawiono poszczególne poziomy wymagań z konkretnymi ocenami szkolnymi.

Poziom	Ocena
K	dopuszczająca
K+P	dostateczna
K+P+R	dobra
K+P+R+D	bardzo dobra
K+P+R+D+W	celująca

poziom K – konieczny
poziom P – podstawowy
poziom R – rozszerzający
poziom D – dopełniający
poziom W – wykraczający

WYMAGANIA PROGRAMOWE DLA KLASY IV SZKOŁY PODSTAWOWEJ według programu „Wczoraj i dziś” autorstwa dr. Tomasza Maćkowskiego (dostosowane do podręcznika o tym samym tytule, którego autorem jest dr Grzegorz Wojciechowski)						
Badana czynność uczniów		Poziomy wymagań				
I. Ja i moje otoczenie		K	P	R	D	W
Wiadomości	- wie, na czym polega odmienność i niepowtarzalność każdego człowieka		+			
	- potrafi wymienić ludzkie potrzeby		+			
	- zna sposoby zaspokajania ludzkich potrzeb			+		
	- rozumie, jaką rolę odgrywa rodzina w życiu każdego człowieka	+				
	- tłumaczy, czym jest rodzina niepełna i w jaki sposób ona powstaje				+	
	- podaje przykłady praw i obowiązków poszczególnych członków rodziny		+			
	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rodzina dwupokoleniowa, rodzina wielopokoleniowa</i>			+		
	- wymienia osoby, które wchodzą w skład szkolnej społeczności	+				
	- zna uprawnienia władz szkolnych i statut szkoły		+			
	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rada pedagogiczna, rada szkoły, rada samorządu uczniowskiego</i>			+		
	- wie, czym jest samorząd uczniowski		+			
	- podaje przykłady działań samorządu uczniowskiego w swojej szkole		+			
	- zna swoje szkolne prawa i obowiązki	+				
	- wskazuje przyczyny konfliktów między ludźmi i przedstawia sposoby ich rozwiązywania		+			
	- rozumie, w czym przejawiają się uprzejmość i tolerancja	+				
	- wymienia korzyści, jakie można osiągnąć przez uprzejmość i tolerancję		+			
	- wie, na czym polega sprawiedliwe postępowanie				+	
	- tłumaczy znaczenie terminów: <i>ojczyzna, mała ojczyzna, naród, patriotyzm, patriotyzm lokalny, herb</i>			+		
	- omawia sposoby okazywania patriotyzmu w czasie wojny i w okresie pokoju				+	
- zna sposoby zdobywania wiedzy o historii małej ojczyzny				+		
- wskazuje największe atuty swojej małej ojczyzny				+		

	- tłumaczy pochodzenie nazwy <i>Polska</i>	+				
	- wyjaśnia, co świadczy o tym, że Polacy należą do jednego narodu			+		
	- rozumie znaczenie terminów: <i>Rzeczpospolita Polska, mniejszość narodowa, mniejszość etniczna, Polonia</i>		+			
	- podaje przykłady dzieł sztuki i architektury, które należą do polskiego dziedzictwa narodowego			+		
	- objaśnia, dlaczego wybrane dzieła sztuki i architektury są ważną częścią naszej kultury narodowej				+	
	- zna daty najważniejszych polskich świąt państwowych	+				
	- wymienia wydarzenia, na pamiątkę których ustanowiono święta państwowe				+	
	- zna polskie symbole narodowe i najważniejsze miejsca pamięci narodowej	+				
	- recytuje tekst „Mazurka Dąbrowskiego”	+				
	- omawia okoliczności powstania tekstu „Mazurka Dąbrowskiego”		+			
	- wie, jaka jest symbolika barw polskiej flagi narodowej		+			
	- rozumie, dlaczego powinno się okazywać szacunek symbolom narodowym				+	
	- wyjaśnia, kim był Józef Wybicki			+		
	- wymienia regiony Polski	+				
	- podaje nazwy mniejszości narodowych i etnicznych żyjących w Polsce		+			
	- wylicza prawa przysługujące mniejszościom narodowym i etnicznym w Polsce			+		
	- wie, gdzie znajdują się główne skupiska Polaków na świecie			+		
	- wymienia mniejszości narodowe, które żyły w przedwojennej Polsce					+
Umiejętności	- potrafi określić sposoby zaspokajania różnych potrzeb człowieka		+			
	- wyjaśnia znaczenie praw i obowiązków poszczególnych członków rodziny		+			
	- porównuje prawa i obowiązki poszczególnych członków rodziny			+		
	- omawia zalety i wady rodziny współczesnej oraz rodziny wielopokoleniowej			+		
	- charakteryzuje społeczność szkolną z uwzględnieniem swoich praw i obowiązków		+			
	- określa szkołę jako wspólnotę uczniów, nauczycieli i rodziców			+		
	- ocenia, które prawa i obowiązki uczniów są najważniejsze			+		
	- potrafi opisać sytuację konfliktową i znajduje dla niej rozwiązanie			+		
	- omawia różnice między szkołą dawną a współczesną				+	
	- proponuje sposoby rozwiązania problemów własnej miejscowości		+			
	- odszukuje informacje o rozmaitych formach upamiętniania postaci i wydarzeń związanych z historią swojej małej ojczyzny		+			
	- wskazuje na planie swojej miejscowości siedzibę władz lokalnych		+			
	- zbiera informacje o władzy lokalnej i jej zadaniach		+			
	- prezentuje informacje związane z ważnymi postaciami i wydarzeniami z dziejów regionu		+			
	- opisuje wygląd herbów wybranych miejscowości			+		
	- analizuje tekst hymnu Polski i wyjaśnia znaczenie wybranych zwrotów					+
	- odnajduje na mapie główne regiony Polski	+				
	- opisuje główne regiony Polski		+			
- analizuje, w jaki sposób mniejszości narodowe i etniczne mogą				+		

	zachować swoją odrębność					
	- przedstawia na wybranych przykładach mniejszości narodowe zamieszkujące współczesną Polskę		+			
	- opisuje kulturę i tradycje wybranej mniejszości narodowej bądź etnicznej żyjącej w Polsce				+	
	- wskazuje główne skupiska Polonii na mapie świata		+			
	- porównuje strukturę narodowościową II Rzeczypospolitej i współczesnej Polski					+
	- omawia na przykładach pochodzenie nazwisk i przydomków					+
II. Z historią na ty		K	P	R	D	W
Wiadomości	- wie, czym zajmuje się historia jako nauka	+				
	- wymienia główne zadania historii			+		
	- wyjaśnia, kim jest historyk	+				
	- zna sposoby badania wydarzeń z przeszłości przez historyków		+			
	- wymienia przykłady postaci historycznych oraz bohaterów baśniowych i legendarnych			+		
	- zna podstawy myślenia przyczynowo-skutkowego dotyczącego wydarzeń historycznych		+			
	- wskazuje przebieg, przyczyny i skutki wybranych wydarzeń historycznych					+
	- podaje przykłady efektów pracy historyków		+			
	- wymienia filmy i książki o tematyce historycznej				+	
	- objaśnia znaczenie powiedzenia: <i>Historia jest nauczycielką życia</i>				+	
	- wie, czym są źródła historyczne, i podaje ich przykłady	+				
	- dokonuje podziału źródeł historycznych na materialne i niematerialne oraz wyróżnia wśród źródeł materialnych pisane i niepisane			+		
	- wymienia informacje, jakie można zdobyć na podstawie poszczególnych źródeł historycznych			+		
	- określa, czym zajmuje się archeologia			+		
	- zna sposoby badania wiarygodności źródeł historycznych			+		
	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>zabytek, muzeum, archiwum, skansen, ród, archeolog, pamiątka rodzinna, genealogia, drzewo genealogiczne</i>		+			
	- wie, gdzie gromadzi się źródła historyczne		+			
	- wskazuje podobieństwa i różnice między muzeum a skansenem			+		
	- rozpoznaje znak <i>Zabytek chroniony prawem</i> i wie, co on oznacza				+	
	- wyjaśnia, kim był prawdziwy święty Mikołaj					+
- zna legendy związane z Mikołajem, biskupem Miry					+	
- przedstawia postać Henryka Schliemanna					+	
Umiejętności	- potrafi na wybranych przykładach zaprezentować myślenie przyczynowo-skutkowe			+		
	- opowiada o wybranym wydarzeniu z życia klasy w sposób potwierdzający opanowanie umiejętności myślenia przyczynowo-skutkowego			+		
	- przedstawia na przykładzie przenikanie się faktów historycznych z legendą				+	
	- odróżnia postacie historyczne od bohaterów baśniowych i legendarnych		+			
	- ocenia, jakie znaczenie dla współczesnej nauki mają odkrycia archeologiczne				+	
	- kwalifikuje różne źródła historyczne zgodnie z podziałem na źródła materialne (pisane, niepisane) i niematerialne		+			
	- uzasadnia, dlaczego należy dbać o źródła historyczne i chronić obiekty				+	

	zabytkowe					
	- wymienia zasady prawidłowego zachowania się w muzeum			+		
	- potrafi zaplanować wycieczkę prezentującą najważniejsze miejsca i obiekty w najbliższej okolicy			+		
	- przedstawia pamiątki rodzinne i określa ich znaczenie		+			
	- odczytuje informacje o przodkach na podstawie poszczególnych pamiątek rodzinnych		+			
	- prezentuje swoją opinię na temat podtrzymywania tradycji rodzinnych		+			
	- wyjaśnia, w jaki sposób podtrzymywanie tradycji rodzinnych umacnia poczucie wspólnoty w rodzinie			+		
	- dociera do rodzinnych źródeł, które pozwalają mu sporządzić drzewo genealogiczne				+	
	- przygotowuje drzewo genealogiczne najbliższej rodziny				+	
	- znajduje w internecie strony, które zawierają informacje pomocne przy tworzeniu drzewa genealogicznego					+
	III. Czas i mapa w historii	K	P	R	D	W
Wiadomości	- rozumie znaczenie terminów: <i>chronologia, data, era, rok, wiek, tysiąclecie, epoka historyczna, okres przed naszą erą i naszej ery</i>	+				
	- wyjaśnia, dlaczego mierzenie czasu jest ważne w pracy historyka		+			
	- wskazuje narodziny Jezusa z Nazaretu jako początek naszej ery	+				
	- wie, jakie jest pochodzenie słowa <i>kronikarz</i>			+		
	- zna przyczyny powstawania kronik i dostrzega w nich źródło ważnych informacji				+	
	- tłumaczy zasadę tworzenia osi czasu i sposób umieszczania na niej dat		+			
	- posługuje się cyframi rzymskimi i arabskimi w celu oznaczania jednostek czasu		+			
	- wymienia epoki historyczne oraz podaje ich daty graniczne		+			
	- wskazuje wydarzenia, które oznaczają początek i koniec poszczególnych epok historycznych				+	
	- rozumie, że daty graniczne poszczególnych epok mają charakter umowny			+		
	- dostrzega umowność rachuby czasu w kontekście przykładów z różnych kręgów kulturowych				+	
	- przedstawia, w jakich okolicznościach narodziła się tradycja zabaw sylwestrowych				+	
	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>mapa, plan, legenda mapy</i>	+				
	- wie, czym zajmuje się kartografia				+	
	- wymienia elementy, z jakich składa się mapa historyczna		+			
	- tłumaczy, czym są legenda i skala mapy			+		
- rozumie, jaką rolę odgrywa mapa w poznawaniu przyczyn i przebiegu wydarzeń historycznych				+		
- podaje przykład zastosowania GPS				+		
Umiejętności	- odczytuje skróty: <i>p.n.e. i n.e.</i>	+				
	- umie narysować linię chronologiczną i zaznaczyć na niej daty	+				
	- porządkuje daty na linii chronologicznej		+			
	- krótko charakteryzuje poszczególne epoki historyczne				+	
	- oblicza upływ czasu między poszczególnymi wydarzeniami	+				
	- ustala wiek, w którym miało miejsce dane wydarzenie	+				
	- określa datę danego wydarzenia, używając określeń <i>I połowa</i> lub <i>II połowa danego wieku</i>		+			
	- dostrzega różnice w określaniu, do której połowy wieku należą daty		+			

	przed naszą erą i naszej ery					
	- zapisuje cyframi rzymskimi liczby arabskie i na odwrot	+				
	- odczytuje z mapy podstawowe informacje		+			
	- porównuje mapy historyczną i geograficzną			+		
	- odróżnia mapę od planu			+		
	- rysuje plan najbliższej okolicy			+		
	- przedstawia ewolucję znaczenia terminu <i>mapa</i>				+	
	- opisuje, jak dawniej wyglądały mapy, i na tej podstawie określa, jakie wyobrażenie o świecie mieli ludzie w przeszłości				+	
	- wyjaśnia różnice w określaniu dat za pomocą kalendarzy juliańskiego i gregoriańskiego					+
	- omawia pochodzenie polskich nazw miesięcy					+
	IV. Z najdawniejszych dziejów	K	P	R	D	W
Wiadomości	- wie, jak zmieniał się wygląd człowieka					+
	- rozumie, jakie znaczenie dla praludzi miała umiejętność rozpalania ognia					+
	- tłumaczy, jakie znaczenie dla rozwoju społeczności ludzkich miało posługiwanie się mową					+
	- przedstawia dokonania, które umożliwiły człowiekowi przejście do osiadłego trybu życia					+
	- zna dawne i współczesne sposoby wytopu żelaza					+
	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>pięściak, ziemianka, dymarka, epoka kamienia, epoka brązu, epoka żelaza, cywilizacja, miasto-państwo, mumia, sarkofag, piramida, faraon, kanał nawadniający, Sumerowie, Babilon, Mezopotamia, Bliski Wschód</i>					+
	- wie, dlaczego pierwsze cywilizacje powstały nad wielkimi rzekami					+
	- podaje najważniejsze osiągnięcia pierwszych cywilizacji: system nawadniający, koło, koło garncarskie, szkło, cegłę, kalendarz					+
	- przedstawia podział ludności starożytnego Egiptu na warstwy społeczne	+				
	- wymienia najważniejsze zabytki starożytnych Mezopotamii i Egiptu					+
	- rozumie znaczenie terminów: <i>pismo obrazkowe, klinowe i alfabetyczne</i>	+				
	- wskazuje, jakie znaczenie dla rozwoju cywilizacji miał wynalazek pisma	+				
	- tłumaczy, jakie znaczenie miało wynalezienie pisma dla historii jako nauki			+		
	- wyjaśnia, dlaczego ludzie tworzyli malowidła naskalne				+	
	- wymienia materiały pisarskie, których używano od starożytności do współczesności		+			
	- wie, że alfabety grecki i łaciński stanowią podstawę, z której wywodzą się alfabety używane współcześnie w Europie			+		
	- wskazuje Fenicjan jako twórców pisma alfabetycznego				+	
	- tłumaczy, czym są piktogramy i w jakim celu stosuje się je współcześnie				+	
	- opowiada, w jakim celu wznoszono piramidy i w jaki sposób one powstawały					+
	- podaje najważniejsze fakty z życia faraona Ramzesa II					+
Umiejętności	- umieszcza na linii chronologicznej przybliżoną datę pojawienia się człowieka rozumnego oraz daty powstania pierwszych państw sumeryjskich					+
	- wskazuje na mapie tereny, na których pojawili się przodkowie człowieka, i zaznacza kierunki ich wędrówki					+
	- odnajduje na mapie starożytne Egipt i Mezopotamię, rzeki Eufrat,					+

	Tygrys i Nil oraz miasto Babilon					
	- charakteryzuje koczowniczy i osiadły tryb życia					+
	- ocenia, który tryb życia człowieka – koczowniczy czy osiadły – był korzystniejszy dla praludzi					+
	- porównuje życie praludzi z życiem współczesnego człowieka					+
	- wskazuje różnice między stosowanymi dawniej i obecnie sposobami wytopu żelaza					+
	- ocenia dokonania ludów starożytnej Mezopotamii					+
	- omawia sposób działania kanałów nawadniających					+
	- dostrzega związek między umiejętnością budowy piramid a wysokim poziomem nauk ścisłych w starożytnym Egipcie					+
	- charakteryzuje warstwy społeczne starożytnego Egiptu					+
	- ocenia znaczenie odkrycia grobowca faraona Tutenchamona dla współczesnej nauki					+
	- umieszcza na linii chronologicznej przybliżone daty wynalezienia pisma i powstania pierwszego pisma alfabetycznego		+			
	- rozpoznaje pismo obrazkowe, klinowe i alfabetyczne	+				
	- charakteryzuje pismo obrazkowe, klinowe i alfabetyczne, a także wskazuje różnice między nimi		+			
	- opisuje materiały pisarskie od starożytności do czasów współczesnych			+		
	- dostrzega podobieństwa i różnice między dawnym i obecnym sposobem przekazywania informacji			+		
	- przedstawia ewolucję materiałów pisarskich					+
	- tworzy własne pismo obrazkowe oraz przedstawia zalety i wady takiego sposobu przekazywania informacji					+
	V. W starożytnej Grecji	K	P	R	D	W
	- zna warunki geograficzne Grecji	+				
	- rozumie wpływ położenia geograficznego Grecji na zajęcia zamieszkującej ją ludności		+			
	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Hellada, Hellenowie, wielka kolonizacja, kolonia, Akropol, agora, polis</i>		+			
	- wymienia przyczyny i skutki wielkiej kolonizacji				+	
	- wie, kim był Perykles		+			
	- wymienia najważniejsze osiągnięcia Peryklesa				+	
	- podaje cechy charakterystyczne demokracji ateńskiej	+				
	- tłumaczy znaczenie terminu <i>demokracja</i>		+			
	- przedstawia, w jaki sposób działał sąd skorupkowy				+	
Wiadomości	- wie, czym jest teatr, i wskazuje Grecję jako miejsce narodzin tej dziedziny sztuki	+				
	- zna genezę starożytnego teatru		+			
	- wyjaśnia, czym były Wielkie Dionizje			+		
	- podaje imiona najważniejszych tragedio- i komediopisarzy greckich (Sofokles, Arystofanes, Eurypides)				+	
	- wymienia rodzaje sztuk granych w greckim teatrze (tragedia, komedia)		+			
	- omawia różnice między tragedią i komedią			+		
	- opisuje, jaki był przebieg konkursów teatralnych w starożytnej Grecji				+	
	- rozumie, dlaczego dramaty antycznych twórców są wystawiane współcześnie				+	
	- tłumaczy znaczenie terminów: <i>filozofia, bogowie olimpijscy, mit, politeizm, heros, igrzyska olimpijskie, olimpiada</i>	+				

	- wymienia imiona najważniejszych bogów greckich (Zeus, Hera, Posejdon, Afrodyta, Atena, Hades, Hefajstos, Ares, Apollo, Hermes)		+			
	- wie, jakimi dziedzinami życia opiekowali się poszczególni bogowie greccy oraz jakie były ich atrybuty			+		
	- zna postacie Heraklesa i Odyseusza jako bohaterów mitów greckich		+			
	- opowiada co najmniej jeden mit grecki				+	
	- podaje przykłady prac Heraklesa				+	
	- wie, kim był Homer			+		
	- wymienia dzieła Homera			+		
	- wyjaśnia, co oznaczają wyrażenia: <i>koń trojański</i> , <i>pięta Achillesa i stajnia Augiasza</i>				+	
	- wymienia najważniejszych filozofów greckich (Sokrates, Platon, Arystoteles)		+			
	- przedstawia poglądy Sokratesa, Platona i Arystotelesa				+	
	- wie, czym jest gimnazjon			+		
	- rozumie, jakie znaczenie miały gimnazjony dla sprawności fizycznej antycznych Greków				+	
	- podaje rok pierwszych igrzysk olimpijskich	+				
	- wskazuje, gdzie odbywały się najsłynniejsze igrzyska organizowane na cześć Zeusa		+			
	- wymienia dyscypliny wchodzące w skład pięcioboju olimpijskiego	+				
	- opisuje przebieg starożytnych igrzysk olimpijskich			+		
	- tłumaczy, jaka była rola sportu w życiu starożytnych Greków			+		
	- rozumie, jaką rolę odgrywają igrzyska we współczesnym świecie			+		
	- wie, jak termin <i>olimpiada</i> rozumiano w starożytności, i objaśnia, co oznacza on współcześnie			+		
	- wymienia zalety i wady wychowania spartańskiego					+
Umiejętności	- umieszcza na linii chronologicznej daty: wojny trojańskiej, ukształtowania się greckich polis, rządów Peryklesa w Atenach, narodzin teatru greckiego, pierwszych igrzysk olimpijskich		+			
	- odnajduje na mapie starożytne Grecję i Ateny	+				
	- wskazuje na mapie główne kierunki wielkiej kolonizacji					+
	- opisuje na przykładzie starożytnych Aten wygląd greckiej polis		+			
	- tłumaczy na podstawie tekstu źródłowego, jaką rolę w Atenach odgrywał sąd skorupkowy			+		
	- wskazuje cechy, które wyróżniały Peryklesa jako dowódcę i polityka			+		
	- omawia podobieństwa i różnice między demokracją ateńską a współczesną demokracją przedstawicielską					+
	- porównuje demokrację ateńską ze sposobem sprawowania władzy w starożytnym Egipcie					+
	- opisuje wygląd teatru greckiego i występujących w nim aktorów	+				
	- ocenia znaczenie teatru dla starożytnych Greków			+		
	- porównuje teatr współczesny ze starożytnym teatrem greckim				+	
	- dostrzega rolę „Iliady” i „Odysei” jako inspiracji dla literatury i sztuki greckiej				+	
	- wskazuje na rolę sportu w starożytnej Grecji jako tematu sztuki				+	
	- porównuje starożytne igrzyska olimpijskie ze współczesnymi olimpiadami				+	
	- ocenia osiągnięcia starożytnych Greków				+	
	- wyjaśnia, co oznaczają powiedzenia: <i>wrócić z tarczą</i> i <i>wrócić na tarczy</i>					+

	- tłumaczy, kim byli Spartanie					+	
	VI. W starożytnym Rzymie	K	P	R	D	W	
Wiadomości	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Imperium Rzymskie, legionista, języki romańskie, bazylika, gladiator, prowincja, barbarzyńca, zgromadzenie ludowe, senat</i>				+		
	- podaje rok założenia Rzymu opisanego w legendzie		+				
	- zna legendarne początki Rzymu			+			
	- tłumaczy, czym jest „Wilczyca kapitołińska”				+		
	- wie, że państwo rzymskie najpierw było królestwem, następnie republiką, a na końcu – cesarstwem				+		
	- wymienia grupy tworzące społeczeństwo starożytnego Rzymu				+		
	- omawia drogę państwa rzymskiego do potęgi oraz określa zasięg terytorialny Imperium Rzymskiego					+	
	- nazywa poszczególne elementy stroju i uzbrojenia rzymskiego legionisty				+		
	- wie, co to jest Forum Romanum, Panteon, Koloseum, akwedukt, droga, łuk triumfalny, terma	+					
	- wyjaśnia, w jakim celu starożytni Rzymianie budowali drogi i wodociągi			+			
	- wskazuje cechy rzymskiego budownictwa				+		
	- wie, dlaczego starożytni Rzymianie budowali łuki triumfalne i termy				+		
	- rozumie znaczenie terminów: <i>prawo rzymskie, prawo XII tablic, kodeks, Kodeks Justyniana</i>			+			
	- przedstawia prawo rzymskie jako podstawę współczesnego prawa			+			
	- wymienia osiągnięcia starożytnych Rzymian, z których korzystamy współcześnie				+		
	- objaśnia znaczenia terminów: <i>mesjasz, apostoł, Ewangelia, Biblia, Stary i Nowy Testament, poganin</i>	+					
	- wskazuje Palestynę jako miejsce narodzin chrześcijaństwa	+					
	- wiąże początki chrześcijaństwa z postacią Jezusa z Nazaretu	+					
	- wie, że chrześcijanie wierzą w jednego Boga	+					
	- rozumie, na czym polega różnica między wiarą w jednego boga a wiarą w wielu bogów	+					
	- podaje najważniejsze zasady nauki Jezusa z Nazaretu			+			
	- zna przyczyny prześladowań chrześcijan w państwie rzymskim			+			
	- wymienia symbole pierwszych chrześcijan – chrystogram i rybę			+			
	- omawia genezę chrześcijańskich symboli					+	
	- wie, kim był Konstantyn Wielki			+			
	- opisuje okoliczności zmiany sytuacji chrześcijan w państwie rzymskim w okresie panowania Konstantyna Wielkiego			+			
	- dostrzega związki chrześcijaństwa z religią judaistyczną					+	
	- wie, że w czasach późniejszych doszło do podziałów chrześcijaństwa					+	
	- wymienia różne odłamy chrześcijaństwa					+	
	- wskazuje Watykan jako współczesną siedzibę Kościoła katolickiego					+	
	- tłumaczy, czym był szlak bursztynowy						+
	Umiejętności	- umieszcza na linii chronologicznej daty założenia Rzymu, zabójstwa Juliusza Cezara, ukrzyżowania Jezusa z Nazaretu, wydania edyktu mediolańskiego i upadku cesarstwa zachodniorzymskiego, a także określa, w którym wieku odbyły się poszczególne wydarzenia		+			
- wskazuje na mapie Rzym, Kartaginę, Półwysep Apeniński (Italię), Palestynę i obszary objęte chrześcijaństwem u schyłku starożytności		+					

- omawia różnice między republiką a cesarstwem		+			
- charakteryzuje różne typy ustroju państwa rzymskiego: królestwo, republikę, cesarstwo				+	
- opisuje grupy tworzące społeczeństwo rzymskie				+	
- wymienia zasługi Rzymian w dziedzinie architektury i budownictwa, używając terminów: <i>Forum Romanum, Panteon, Koloseum, akwedukty, drogi, łuki triumfalne, termy</i>		+			
- objaśnia, w jaki sposób budowano drogi w starożytnym Rzymie			+		
- rozpoznaje na ilustracjach budowle wznoszone przez starożytnych Rzymian: akwedukty, łuki triumfalne, amfiteatry			+		
- porównuje rozrywki starożytnych Greków i Rzymian				+	
- określa znaczenie szlaku bursztynowego dla starożytnych Rzymian					+
- omawia przyczyny i skutki funkcjonowania szlaku bursztynowego					+

WYMAGANIA PROGRAMOWE DLA KLASY V SZKOŁY PODSTAWOWEJ
według programu „Wczoraj i dziś” autorstwa dr. Tomasza Maćkowskiego
(dostosowane do podręcznika o tym samym tytule, którego autorem jest dr Grzegorz Wojciechowski)

- ocenia dokonania Juliusza Cezara					+
------------------------------------	--	--	--	--	---

Badana czynność uczniów		Poziomy wymagań				
I. Polska pierwszych Piastów		K	P	R	D	W
Wiadomości	- wymienia narzędzia rolnicze używane przez Słowian			+		
	- podaje autorów średniowiecznych kronik, które zawierają legendy o początkach państwa polskiego				+	
	- wie, na czym polegał słowiański obrzęd postrzyżyn				+	
	- omawia zachowane ślady pogańskich wierzeń Słowian				+	
	- zna daty chrztu Polski i zjazdu gnieźnieńskiego	+				
	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>plemię, gród, drużyna, książę</i>	+				
	- wymienia zajęcia mieszkańców średniowiecznego Gniezna		+			
	- podaje lata panowania Mieszka I			+		
	- zna pisemną relację Ibrahima ibn Jakuba dotyczącą państwa Mieszka I					+
	- omawia okoliczności, w jakich doszło do ślubu Mieszka I z Dobrawą		+			
	- tłumaczy, jakie były przyczyny i skutki chrztu Polski			+		
	- wie, jaką rolę pełnili duchowni w państwie Mieszka I			+		
	- zna podstawowe fakty z życia świętego Wojciecha		+			
	- omawia następstwa misji i męczeńskiej śmierci biskupa Wojciecha			+		
	- wymienia przyczyny i skutki zjazdu gnieźnieńskiego				+	
	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>relikwie, koronacja</i>				+	
	- rozumie szczególne znaczenie koronacji Bolesława Chrobrego w dziejach państwa polskiego	+				
	- tłumaczy, czym był Szczerbiec				+	
	- wie, kiedy Orzeł Biały stał się symbolem państwa polskiego				+	
	- omawia legendarne początki dynastii Piastów					+
- przedstawia stanowisko historyków dotyczące pochodzenia przodków Mieszka I					+	
Umiejętności	- zna legendy o Lechu, Czechu i Rusie, o Popielu oraz o Piaście	+				
	- rozpoznaje cechy charakterystyczne legendy	+				
	- wskazuje na mapie ziemie polskie zamieszkiwane przez najważniejsze plemiona słowiańskie w X wieku			+		
	- charakteryzuje wierzenia mieszkańców ziem polskich przed przyjęciem chrztu przez Mieszka I				+	
	- opowiada o powstaniu i początkach państwa polskiego			+		
	- wskazuje na mapie Gniezno i obszar państwa Mieszka I	+				
	- umieszcza na linii chronologicznej datę chrztu Polski		+			
	- opisuje budowę średniowiecznego grodu na przykładzie Gniezna		+			
	- potrafi określić przyczyny i skutki przyjęcia chrztu przez Mieszka I				+	
	- wskazuje na mapie granice państwa Mieszka I		+			
	- omawia znaczenie przyjęcia chrztu przez Polskę			+		
	- ocenia znaczenie bitwy pod Cedynią				+	
	- porównuje przebieg granic współczesnej Polski i państwa Mieszka I					+
	- zaznacza na linii chronologicznej daty śmierci biskupa Wojciecha, zjazdu gnieźnieńskiego oraz koronacji Bolesława Chrobrego		+			
	- wskazuje na mapie granice państwa polskiego w czasach Bolesława Chrobrego			+		
	- pokazuje na mapie Gdańsk i ziemie zamieszkiwane przez Prusów				+	
	- przedstawia historię zjazdu gnieźnieńskiego, uwzględniając postacie świętego Wojciecha, Bolesława Chrobrego i Ottona III		+			
- przekazuje relację z pobytu Ottona III w Gnieźnie w 1000 roku na podstawie fragmentów kroniki Galla Anonima				+		

	- charakteryzuje politykę zewnętrzną i wewnętrzną Bolesława Chrobrego				+	
	- opowiada o współczesnym znaczeniu zjazdu gnieźnieńskiego					+
	- prezentuje postać świętego Wojciecha					+
II. Społeczeństwo średniowiecza		K	P	R	D	W
Wiomości	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>klasztór, post, skryptorium, kopista, kupiec, rzemieślnik, cech, burmistrz, samorząd miejski, rynek</i>		+			
	- wie, jak duży wpływ na życie ludzi w średniowieczu miała religia		+			
	- wymienia zabudowania tworzące średniowieczny klasztor		+			
	- omawia przejawy średniowiecznej pobożności			+		
	- tłumaczy, na czym polegała praca zakonników w średniowiecznym skryptorium				+	
	- zna rolę zakonów w czasach współczesnych					+
	- rozumie, jaką funkcję pełniły zamki w średniowieczu		+			
	- wie, jaką drogę musiał przejść chłopiec, aby zostać rycerzem			+		
	- podaje cechy idealnego rycerza	+				
	- wymienia główne elementy rycerskiego wyposażenia		+			
	- wie, skąd wzięło się powiedzenie <i>polegać na kimś jak na Zawiszy</i> i co ono oznacza				+	
	- wyjaśnia, czym były turnieje rycerskie			+		
	- wymienia elementy kultury rycerskiej i dworskiej				+	
	- podaje przykłady miejsc w Polsce, w których znajdują się obecnie zamki wzniesione w średniowieczu bądź ich ruiny				+	
	- wie, jakie funkcje pełnią zamki w dzisiejszych czasach					+
	- wyjaśnia znaczenie terminu <i>mieszczanie</i>	+				
	- podaje przykłady zawodów rzemieślniczych wykonywanych w średniowieczu		+			
	- wymienia grupy ludności żyjące w średniowiecznym mieście		+			
	- wie, jaką rolę odgrywali w średniowiecznym mieście burmistrz i członkowie ławy miejskiej			+		
	- rozumie pochodzenie nazw współczesnych ulic, na przykład: <i>Szewska, Garncarska, Tkacka</i>				+	
	- wymienia prace polowe wykonywane w epoce średniowiecza		+			
	- tłumaczy, jaki wpływ na poprawę wydajności pracy chłopów w średniowieczu miało zastosowanie młyna i pługa			+		
	- wie, czym była lokacja				+	
	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>soltys, pług, trójpolówka</i>				+	
- wie, jak odżywiali się mieszkańcy średniowiecznej wsi			+			
- przedstawia sposoby spędzania wolnego czasu przez mieszkańców wsi w średniowieczu					+	
Umiejętności	- opisuje średniowieczny klasztor i tryb życia mnichów, używając wyrazów: <i>zakon, reguła, ubóstwo</i>	+				
	- charakteryzuje postać świętego Franciszka z Asyżu	+				
	- wyjaśnia znaczenie związku frazeologicznego <i>benedyktyńska praca</i> i tłumaczy, skąd wywodzi się to wyrażenie				+	
	- potrafi wskazać różnice między stylami romańskim i gotyckim			+		
	- rozpoznaje na przykładach średniowiecznych budowli takie elementy architektoniczne, jak: portal, rozeta, apsyda, łuk, sklepienie					+
	- przekazuje informacje na temat zabytków romańskich i gotyckich znajdujących się w rodzinnej miejscowości lub regionie					+
	- wyjaśnia, jaką rolę w sztuce średniowiecznej odgrywała tematyka religijna					+
	- rozpoznaje charakterystyczne elementy zamku		+			
- opisuje wygląd średniowiecznej twierdzy				+		

	- tłumaczy, na czym polegały i jak przebiegały turnieje rycerskie					+
	- opisuje średniowieczne miasto		+			
	- charakteryzuje grupy ludności żyjące w średniowiecznym mieście			+		
	- potrafi wymienić różnice między handlem średniowiecznym i współczesnym					+
	- porównuje miasto średniowieczne z miastem współczesnym					+
	- wskazuje różnice między losem chłopca a życiem rycerza lub mieszczanina		+			
	- omawia przebieg procesu lokacji wsi					+
	- opowiada o roli karczmy w średniowieczu na podstawie tekstu źródłowego				+	
	- tłumaczy, dlaczego stosowanie trójpolówki pozwalało uzyskać lepsze efekty niż uprawa ziemi metodą żarową					+
	- porównuje życie na wsi w średniowieczu i w czasach współczesnych					+
III. Polska i Krzyżacy		K	P	R	D	W
Wiadomości	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Prusy, zakon krzyżacki, wielki mistrz</i>					+
	- dostrzega negatywne skutki rozbitcia dzielnicowego					+
	- tłumaczy, w jakich okolicznościach powstał zakon krzyżacki					+
	- wie, dlaczego Konrad Mazowiecki sprowadził Krzyżaków do Polski					+
	- wymienia przyczyny konfliktu polsko-krzyżackiego					+
	- omawia skutki sprowadzenia Krzyżaków do Polski					+
	- wie, jakie skutki przyniosła Polsce utrata Pomorza Gdańskiego					+
	- wymienia najważniejsze osiągnięcia Kazimierza Wielkiego, w tym założenie Akademii Krakowskiej		+			
	- opowiada, kim był Mikołaj Wierzynek			+		
	- wyjaśnia znaczenie terminu <i>unia</i>				+	
	- tłumaczy, w jakich okolicznościach doszło do ślubu Jadwigi i Jagiełły		+			
	- zna datę bitwy pod Grunwaldem	+				
	- podaje przyczyny i skutki wielkiej wojny z zakonem krzyżackim		+			
	- wymienia nazwy obszarów współczesnej Polski, na których można znaleźć ślady obecności Krzyżaków					+
	- wie, kim byli templariusze i zna opowieść o ich legendarnym skarbie					+
Umiejętności	- umieszcza na linii chronologicznej daty: sprowadzenia Krzyżaków do Polski, podboju Pomorza Gdańskiego przez Krzyżaków, koronacji Władysława Łokietka, bitwy pod Płowcami					+
	- wskazuje na mapie: Pomorze Gdańskie, Małopolskę, Wielkopolskę, Kujawy, Mazowsze, Śląsk		+			
	- pokazuje na mapie terytorium państwa zakonu krzyżackiego oraz Malbork			+		
	- wymienia czynniki, które umożliwiły ponowne scalenie ziem polskich				+	
	- ocenia rolę Władysława Łokietka w procesie zjednoczenia państwa polskiego					+
	- wskazuje na mapie dzielnice należące do Królestwa Polskiego w chwili śmierci Władysława Łokietka					+
	- tłumaczy, dlaczego koronacja Władysława Łokietka miała tak duże znaczenie dla Polski					+
	- ocenia politykę prowadzoną przez Krzyżaków oraz ich działalność na podbitych terenach					+
	- pozyskuje z różnych źródeł informacje o zamku w Malborku					+
	- umieszcza na linii chronologicznej daty: koronacji Kazimierza Wielkiego, założenia Akademii Krakowskiej, wygaśnięcia dynastii Piastów w państwie polskim		+			
	- wskazuje na mapie Kraków oraz obszar Królestwa Polskiego za panowania Kazimierza Wielkiego		+			
	- tłumaczy, dlaczego królowi Kazimierzowi nadano przydomek <i>Wielki</i>	+				
	- wyjaśnia sens powiedzenia: <i>Kazimierz Wielki zastał Polskę drewnianą,</i>		+			

	<i>a zostawił murowaną</i>					
	- opowiada o uczcie u Wierzyńka			+		
	- ocenia, czy ostatniemu władcy z dynastii Piastów słusznie nadano przydomek <i>Wielki</i>			+		
	- omawia politykę wewnętrzną i zewnętrzną Kazimierza Wielkiego				+	
	- porównuje sposoby prowadzenia polityki zagranicznej stosowane przez Władysława Łokietka i Kazimierza Wielkiego					+
	- umieszcza na linii chronologicznej daty: zawarcia unii polsko-litewskiej w Krewie, bitwy pod Grunwaldem, podpisania I i II pokoju toruńskiego			+		
	- wskazuje na mapie Królestwo Polskie i Wielkie Księstwo Litewskie	+				
	- wymienia zasługi Jadwigi dla kultury polskiej	+				
	- przedstawia okoliczności objęcia polskiego tronu przez Jadwigę		+			
	- podaje przyczyny i skutki zawarcia unii polsko-litewskiej w Krewie			+		
	- określa na podstawie drzewa genealogicznego pokrewieństwo łączące przedstawicieli dynastii Piastów i Andegawenów				+	
	- omawia przebieg bitwy pod Grunwaldem			+		
	- wymienia najważniejsze dokonania Władysława Jagiełły i Kazimierza Jagiellończyka			+		
	- tłumaczy, jakie znaczenie miało dla Polski odzyskanie Pomorza Gdańskiego w 1466 roku				+	
	- porównuje przebieg dwóch wojen polsko-krzyżackich w XV wieku i ocenia znaczenie tych konfliktów w polskiej historii					+
	- opowiada, czym zajmują się współczesne bractwa rycerskie					+
	IV. Europejczycy odkrywają świat	K	P	R	D	W
Wiadomości	- rozumie przełomowe znaczenie roku 1492 w dziejach Europy i świata	+				
	- wie, jaką rolę w okresie wielkich odkryć geograficznych odegrał Krzysztof Kolumb	+				
	- podaje przyczyny odkryć geograficznych w XV i XVI stuleciu		+			
	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>karawela, Nowy Świat, Indianie, broń palna, konkwistador</i>		+			
	- zna najważniejsze dokonania Bartłomieja Diaza, Vasco da Gamy i Ferdynanda Magellana			+		
	- wymienia skutki odkryć geograficznych dla mieszkańców Europy i Ameryki			+		
	- wie, kim byli Hernan Cortez i Francisco Pizarro					+
	- zna datę wynalezienia ruchomej czcionki przez Jana Gutenberga				+	
	- tłumaczy, na czym polegało przełomowe odkrycie Mikołaja Kopernika	+				
	- wie, dlaczego Leonarda da Vinci zalicza się do czołowych postaci epoki renesansu			+		
	- wyjaśnia znaczenie terminów <i>renesans</i> i <i>humanizm</i>			+		
	- rozumie myśl Terencjusza: <i>Człowiekiem jestem i nic, co ludzkie, nie jest mi obce</i>				+	
	- podaje przykłady najważniejszych dzieł renesansowych				+	
	- wie, skąd współcześnie czerpiemy wiedzę o Wszechświecie					+
	- zna teorie dotyczące tego, kto dotarł do Ameryki przed 1492 rokiem					+
Umiejętności	- umieszcza na linii chronologicznej datę odkrycia Ameryki przez Krzysztofa Kolumba	+				
	- pokazuje na mapie trasę pierwszej wyprawy dalekomorskiej Krzysztofa Kolumba	+				
	- wskazuje na mapie lądy odkryte w XV i XVI wieku przez Europejczyków oraz trasy wypraw odkrywczych podjętych przez Bartłomieja Diaza, Vasco da Gama i Ferdynanda Magellana			+		
	- opowiada, co wydarzyło się w roku 1492, używając terminów: <i>karawela,</i>		+			

	<i>Nowy Świat, Indianie, broń palna</i>					
	- wyjaśnia, dlaczego Kolumb nazwał mieszkańców Ameryki Indianami			+		
	- tłumaczy na podstawie tekstu źródłowego, w jaki sposób Krzysztof Kolumb zdobył zaufanie Indian				+	
	- opisuje wygląd XV-wiecznego okrętu				+	
	- charakteryzuje życie na statku w XV wieku				+	
	- wyjaśnia, jak średniowieczni mieszkańcy Europy wyobrażali sobie świat				+	
	- tłumaczy, jaki wpływ miały odkrycia geograficzne na wyobrażenia ludzi o świecie				+	
	- ocenia znaczenie wypraw odkrywczych dla Europejczyków i ludów zamieszkujących Amerykę					+
	- formułuje wnioski dotyczące niewolnictwa i wyraża swoją opinię na ten temat					+
	- pozyskuje z różnych źródeł informacje o Krzysztofie Kolumbie oraz tworzy notatkę na temat tej postaci					+
	- tłumaczy teorię Mikołaja Kopernika w kontekście powiedzenia: <i>Wstrzymał Słońce, ruszył Ziemię</i>	+				
	- opowiada o życiu Mikołaja Kopernika, używając wyrażen: <i>uczony, astronom, odkrycie naukowe</i>		+			
	- omawia różnice w postrzeganiu ludzkiego życia w średniowieczu i renesansie			+		
	- rozpoznaje charakterystyczne cechy budowli renesansowych			+		
	- ocenia wpływ wynalazku Jana Gutenberga na zmianę światopoglądu ludzi na przełomie średniowiecza i renesansu					+
	- sporządza notatkę na temat wybranego twórcy renesansowego na podstawie zgromadzonych informacji					+
	V. W Rzeczypospolitej szlacheckiej	K	P	R	D	W
Wiadomości	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>dwór, paż, komnata, arras</i>	+				
	- zna datę hołdu pruskiego			+		
	- wie, którzy władcy panowali w Rzeczypospolitej w okresie rozkwitu polskiej kultury	+				
	- wymienia najważniejszych przedstawicieli polskiego renesansu		+			
	- wie, dlaczego Mikołaj Rej i Jan Kochanowski należą do najważniejszych twórców w historii literatury polskiej			+		
	- omawia zasługi ostatnich Jagiellonów dla rozwoju kultury polskiej			+		
	- podaje przykłady budowli renesansowych w Polsce				+	
	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>sejm, sejmik, pospolite ruszenie, szlachta, przywilej, poseł, herb</i>		+			
	- tłumaczy, dlaczego rycerstwo przekształciło się w szlachtę		+			
	- wie, na czym polegała uprzywilejowana pozycja szlachty w Rzeczypospolitej			+		
	- wymienia prawa i obowiązki szlachty			+		
	- rozumie znaczenie terminu <i>demokracja szlachecka</i>		+			
	- wyjaśnia, w jaki sposób obradował sejm walny				+	
	- dostrzega wpływ nadawania szlachcie kolejnych przywilejów na pozycję tej grupy w państwie oraz osłabienie władzy królewskiej				+	
	- zna datę zatwierdzenia uchwały nihil novi				+	
	- wymienia elementy, z których składał się herb szlachecki				+	
	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>folwark, pańszczyzna, kmiecie</i>					+
	- wie, jakie znaczenie miał spław wiślany dla rozwoju handlu zbożem w XVI wieku	+				
	- omawia funkcje poszczególnych zabudowań gospodarczych wchodzących w skład folwarku szlacheckiego		+			
	- tłumaczy, jaką rolę pełnił Gdańsk w XVI-wiecznym handlu zbożem			+		

	- wymienia przywileje szlacheckie ograniczające wolność osobistą chłopów			+		
	- zna datę uchwalenia unii polsko-litewskiej w Lublinie					+
	- podaje najważniejsze postanowienia unii lubelskiej	+				
	- omawia przyczyny i skutki zawarcia unii lubelskiej		+			
	- wymienia narodowości żyjące na terytorium Rzeczypospolitej Obojga Narodów			+		
	- wie, na czym polegała tolerancja religijna w XVI-wiecznej Rzeczypospolitej				+	
	- zna prawa, które konfederacja warszawska gwarantowała szlachcie			+		
	- tłumaczy, czym była reformacja			+		
	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>elekcja, pole elekcyjne, koronacja</i>				+	
	- zna datę pierwszej wolnej elekcji	+				
	- wie, jak nazywał się pierwszy polski władca elekcyjny		+			
	- wymienia postanowienia Artykułów henrykowskich		+			
	- tłumaczy, na czym polegała zasada liberum veto				+	
	- zna przyczyny kryzysu państwa polsko-litewskiego w XVII wieku		+			
	- wie, dlaczego Stefana Czarnieckiego i Jana III Sobieskiego uznaje się za bohaterów narodowych			+		
	- rozumie znaczenie terminu <i>potop szwedzki</i>	+				
	- wyjaśnia, na czym polegała wojna podjazdowa	+				
	- podaje najważniejsze przyczyny i skutki wojen polsko-szwedzkich i polsko-tureckich w XVII wieku			+		
	- zna główne przyczyny i skutki wojen polsko-moskiewskich w XVII stuleciu				+	
	- wymienia nazwy współczesnych państw, które leżą na terytorium dawnej Rzeczypospolitej					+
	- tłumaczy, jakie ślady potęgi dawnej Rzeczypospolitej można odnaleźć na terytorium współczesnej Litwy, Łotwy, Białorusi i Ukrainy					+
	- podaje przykłady dzieł sztuki nawiązujących do wydarzeń z XVI- i XVII-wiecznej historii Rzeczypospolitej					+
	- zna dzieje dzwonu Zygmunt					+
	- umieszcza na linii chronologicznej datę złożenia hołdu pruskiego					+
Umiejętności	- ocenia znaczenie hołdu pruskiego w dziejach Rzeczypospolitej		+			
	- określa, jaki wpływ na rozwój sztuki renesansowej w Polsce miała kultura włoska					+
	- charakteryzuje życie dworskie na Zamku Królewskim na Wawelu				+	
	- rozpoznaje takie elementy architektoniczne, jak: loggia, arkady, attyka		+			
	- odnajduje w różnych źródłach utwory Mikołaja Reja i Jana Kochanowskiego				+	
	- porównuje funkcję Zamku Królewskiego na Wawelu za panowania Jagiellonów oraz współczesnego Pałacu Prezydenckiego w Warszawie					+
	- opisuje wygląd dworu szlacheckiego				+	
	- potrafi opisać wygląd tradycyjnego stroju szlacheckiego		+			
	- charakteryzuje poszczególne grupy polskiej szlachty				+	
	- wyjaśnia na podstawie tekstu źródłowego, w jaki sposób można było zdobyć i utracić szlachectwo				+	
	- porównuje szlachecki sejm walny ze współczesnym polskim parlamentem				+	
	- opisuje przebieg spławu wiślanego					+
	- wskazuje na mapie porty rzeczne leżące na szlaku spławu wiślanego oraz rzeki, którymi spławiano towary			+		
	- opowiada o rozwoju Gdańska w XVI i XVII wieku			+		
	- porównuje na przykładzie Gdańska funkcjonowanie portów morskich w XVI oraz XXI wieku				+	
	- umieszcza na linii chronologicznej datę zawarcia unii lubelskiej					+

	- wskazuje na mapie terytorium Rzeczypospolitej Obojga Narodów i miejsce zawarcia unii polsko-litewskiej w 1569 roku	+				
	- ocenia znaczenie unii lubelskiej		+			
	- porównuje postanowienia unii lubelskiej z ustaleniami unii w Krewie				+	
	- charakteryzuje poszczególne grupy narodowościowe żyjące w państwie polsko-litewskim					+
	- porównuje wygląd świątyń poszczególnych grup wyznaniowych zamieszkujących obszar dawnej Rzeczypospolitej				+	
	- wymienia prawa grup wyznaniowych we współczesnej Polsce					+
	- umieszcza na linii chronologicznej datę pierwszej wolnej elekcji w Rzeczypospolitej					+
	- omawia przebieg wolnej elekcji		+			
	- wskazuje różnice między pacta conventa i Artykułami henrykowskimi				+	
	- porównuje wolną elekcję z wyborami prezydenckimi we współczesnej Polsce			+		
	- zaznacza na linii chronologicznej daty: 1655, 1660, 1683					+
	- pokazuje na mapie państwa, z którymi Rzeczpospolita prowadziła wojny w XVII wieku	+				
	- wskazuje na mapie miejsca najważniejszych bitew stoczonych przez wojska polskie w XVII stuleciu			+		
	- ocenia, jaką rolę odegrał Stefan Czarniecki podczas wojny ze Szwecją w latach 1655–1660				+	
	- wyjaśnia, jakie znaczenie miała obrona klasztoru na Jasnej Górze dla Polaków walczących z najeźdźcą podczas potopu szwedzkiego		+			
	- opowiada o wyprawie wiedeńskiej Jana III Sobieskiego, używając wyrazów: <i>oblężenie, odsiecz, sultan, husaria</i>			+		
	- analizuje zamieszczony w podręczniku tekst źródłowy na temat zwycięstwa Jana III Sobieskiego pod Wiedniem i formułuje wnioski na jego podstawie			+		
	- wymienia skutki zwycięstwa Jana III Sobieskiego w bitwie pod Wiedniem			+		
	- opisuje uzbrojenie husarza na podstawie ilustracji				+	
	- omawia przyczyny i skutki wojen prowadzonych przez Rzeczpospolitą w XVII wieku				+	
	- porównuje terytorium Rzeczypospolitej Obojga Narodów z obszarem współczesnej Polski				+	
	VI. Upadek Rzeczypospolitej	K	P	R	D	W
Wiadomości	- zna daty: elekcji Stanisława Augusta Poniatowskiego na króla Polski, I rozbioru Rzeczypospolitej, utworzenia Komisji Edukacji Narodowej	+				
	- wie, czym były obiady czwartkowe i kto w nich uczestniczył	+				
	- wyjaśnia, dlaczego Ignacy Krasicki zaliczany jest do czołowych postaci polskiej kultury w XVIII wieku		+			
	- przedstawia postulaty konfederatów barskich			+		
	- rozumie, dlaczego dzień 14 października jest obchodzony jako Dzień Edukacji Narodowej				+	
	- wie, dlaczego sejm obradujący w latach 1788–1792 określa się jako Sejm Czteroletni lub Sejm Wielki					+
	- zna datę uchwalenia Konstytucji 3 maja	+				
	- podaje daty: obrad Sejmu Wielkiego, wojny prowadzonej w obronie Konstytucji 3 maja, II rozbioru Polski	+				
	- wyjaśnia znaczenie terminu <i>konstytucja</i>		+			
	- wymienia najważniejsze postanowienia Konstytucji 3 maja			+		
	- zna przyczyny i skutki uchwalenia Konstytucji 3 maja		+			
	- omawia okoliczności, w jakich zawiązano konfederację targowicką, i wymienia jej następstwa			+		

	- wie, kim byli Stanisław Małachowski i Hugo Kołłątaj		+			
	- zna okoliczności ustanowienia Orderu Virtuti Militari przez Stanisława Augusta Poniatowskiego			+		
	- wyjaśnia, dlaczego rocznica uchwalenia Konstytucji 3 maja jest obecnie świętem narodowym			+		
(dostosowane do podręcznika o tym samym tytule, którego autorem jest dr. Grzegorz Wojciechowski)	- według programu "Wczoraj i dziś" autorstwa dr. Tomasza Maćkowskiego				+	
	- podaje datę wybuchu powstania kościuszkowskiego					
	- wymienia dokonania Tadeusza Kościuszki przed wybuchem powstania w 1794 roku					
	- wie, jaką rolę odegrał w powstaniu kościuszkowskiego Jan Henryk Dąbrowski i Jan Kilinski					
	- zna datę III rozbioru Rzeczypospolitej					
	- wie, że "Mazurek Dąbrowski" jest jednym z polskich symboli narodowych					
	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>barok, oświecenie, klasycyzm</i>					
	- wymienia charakterystyczne cechy sztuki barokowej i klasycystycznej					
	- podaje przykłady budowli barokowych i klasycystycznych z uwzględnieniem					
	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rewolucja, emigracja</i>					
	- rozróżnia w wyniku podziału powstała regiony w Polsce katolickim					
	- tłumaczy, kim był Józef Wybicki epoki oświecenia					
	- wie, czym była rewolucja francuska					
	- wie, czym była rewolucja francuska					
	- przedstawia postać Napoleona Bonaparte'go XVIII-wiecznej historii					
	- podaje datę powstania Księstwa Warszawskiego					
	- wie, jak zmieniły się granice Księstwa Warszawskiego					
	- wyjaśnia, dlaczego Księstwo Warszawskie przepadło istnieć					
	- opowiada o zasługach księcia Józefa Poniatowskiego					
	- wymienia reformy wprowadzone w polskim systemie oświaty za panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego					
	- podaje datę wybuchu powstania listopadowego					
	- określa, jakie znaczenie dla Rzeczypospolitej miało utworzenie Komisji Edukacji Narodowej					
	- zna najważniejsze wydarzenia z okresu wojny polsko-rosyjskiej w 1831 roku					
	- dostrzega związek między wykształceniem obywateli a ich poczuciem odpowiedzialności za państwo					
	- wie, że podczas powstania listopadowego sejm podjął uchwałę o barwach narodowych					
	- umieszcza na linii chronologicznej daty: 1788, 1791, 1792, 1793					
	- omawia reformy Sejmu Wielkiego					
	- tłumaczy, jakie decyzje dotyczące ziem polskich podjęto na kongresie wiedeńskim					
	- wymienia miejsca najważniejszych bitew stoczonych podczas powstania listopadowego					
	- podaje datę wybuchu powstania listopadowego oraz III rozbioru Polski					
	- tłumaczy, dlaczego Polacy walczyli w wojnie 1806-1807					
	- podaje komische nazwy i składowe potaków, których używali po klęsce powstania listopadowego oraz w czasach późniejszych					
	- wie, czym była wielka Emigracja					
	- wymienia przyczynę insurekcji kościuszkowskiej i jednocześnie na emigracji					
	- wyjaśnia, dlaczego Tadeusz Kościuszko wydał uniwersał połaniecki					
	- wie, na czym polegała walka partyzancka					
	- opowiada o losach Tadeusza Kościuszki po powstaniu w 1794 roku					
	- podaje datę wybuchu powstania styczniowego i okresła czas trwania tego zrywu					
	- porównuje sztukę barokową z klasycystyczną oraz wskazuje różnice między stylem renesansowym i barokowym w architekturze					
	- rozpoznaje, jakie elementy architektoniczne, jak: igzys, tympanon, fasada					
	- tłumaczy, na czym polegała walka partyzancka					
	- tłumaczy, co spowodowało ożywiony rozwój nauki w epoce oświecenia					
	- podaje przykłady represji zastosowanych wobec Polaków po klęsce powstania narodowych					
	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>manifestacja, branka, katorga</i>					
	- wymienia przyczyny manifestacji patriotycznych Polaków w 1861 roku					
	- wie, kim był Romuald Traugutt					
	- zaznacza na osi czasu daty: 1795, 1797, 1807					
Umiejętności						

	- tłumaczy na podstawie tekstu źródłowego, na czym polegała rola gen. Jana Henryka Dąbrowskiego w tworzeniu Legionów Polskich				+	
	- interpretuje tekst „Mazurka Dąbrowskiego”				+	
	- ocenia, jakie znaczenie dla dążeń niepodległościowych Polaków miała klęska Napoleona w wojnie z państwami zaborczymi				+	
	- wymienia elementy narodowe w umundurowaniu polskich legionistów					+
	- zaznacza na osi czasu okresy trwania powstań: listopadowego i styczniowego	+				
	- wskazuje na mapie miejsca ważniejszych bitew stoczonych w trakcie powstania listopadowego i styczniowego		+			
	- wymienia przyczyny i skutki powstania listopadowego		+			
	- określa, dlaczego powstanie listopadowe zakończyło się klęską			+		
	- opowiada o represjach stosowanych wobec Polaków przez władze carskie po upadku powstań narodowych			+		
	- ocenia, czy decyzja o zorganizowaniu powstania listopadowego była słuszna					+
	- omawia na podstawie zebranych informacji zasługi Fryderyka Chopina, Adama Mickiewicza i Heleny Modrzejewskiej dla kultury polskiej		+			
	- rozpoznaje najważniejsze cechy utworów romantycznych					+
	- charakteryzuje sposób walki w czasie powstania styczniowego			+		
	- wyjaśnia sens tekstu pieśni „Boże, coś Polskę”				+	
	- opowiada o funkcjonowaniu państwa podziemnego w okresie powstania styczniowego				+	
	- wskazuje na mapie obszary, na których podczas powstania styczniowego toczyły się walki partyzanckie				+	
	- porównuje powstanie listopadowe ze styczniowym					+
	II. Pod zaborami	K	P	R	D	W
Wiadomości	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rusyfikacja, germanizacja</i>	+				
	- omawia zasługi Bolesława Prusa, Henryka Sienkiewicza, Stanisława Wyspiańskiego, Jana Matejki, Stanisława Moniuszki oraz Heleny Modrzejewskiej dla rozwoju polskiej kultury	+				
	- zna przyczyny wybuchu strajku polskich dzieci we Wrześni		+			
	- tłumaczy, czym były rugie pruskie			+		
	- wie, jaką rolę odegrał Michał Drzymała w walce z germanizacją			+		
	- wymienia sposoby walki Polaków z germanizacją i rusyfikacją				+	
	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rewolucja przemysłowa, fabryka, manufaktura, maszyna parowa, kolej żelazna, statek parowy, silnik elektryczny, telegraf</i>		+			
	- opisuje warunki pracy w XIX-wiecznej fabryce			+		
	- podaje przyczyny emigracji zarobkowej Polaków w XIX wieku			+		
	- wie, w jaki sposób XIX-wieczni robotnicy walczyli o swoje prawa			+		
	- zna zasługi Hipolita Cegielskiego dla rozwoju gospodarczego ziem polskich w XIX wieku				+	
	- wymienia dokonania Marii Skłodowskiej-Curie		+			
	- omawia zasługi Ignacego Łukasiewicza dla rozwoju polskiego przemysłu naftowego			+		
	- podaje daty: otwarcia pierwszej linii kolejowej, skonstruowania telefonu przez Aleksandra Grahama Bella, wynalezienia żarówki przez Tomasza Edisona				+	

	- wymienia odkrycia dokonane przez Ludwika Pasteura i Wilhelma Roentgena				+	
Umiejętności	- zaznacza na osi czasu datę strajku polskich dzieci we Wrześni		+			
	- opowiada na podstawie tekstu źródłowego o prześladowaniach polskich uczniów w zaborze rosyjskim		+			
	- omawia na podstawie zebranych informacji rozwój polskiej kultury pod zaborami			+		
	- wyjaśnia, na czym polega symboliczne znaczenie postawy Michała Drzymały oraz strajku dzieci we Wrześni			+		
	- porównuje współczesne szkoły z tymi działającymi pod zaborami				+	
	- charakteryzuje sytuację Polaków w poszczególnych zaborach					+
	- rozróżnia rzemieślnicze i fabryczne formy produkcji przemysłowej		+			
	- pokazuje na mapie najbardziej uprzemysłowione miasta na ziemiach polskich		+			
	- wskazuje na mapie świata państwa, do których Polacy najczęściej emigrowali z przyczyn ekonomicznych		+			
	- wymienia przyczyny i skutki zastosowania maszyny parowej w przemyśle i transporcie			+		
	- omawia proces uprzemysłowienia w XIX wieku			+		
	- rozróżnia emigrację polityczną i zarobkową			+		
	- przedstawia znaczenie Łodzi we współczesnej Polsce					+
	- porównuje sposoby podróżowania w XIX i XXI wieku				+	
	- charakteryzuje życie w mieście pod koniec XIX stulecia			+		
- ocenia, które spośród XIX-wiecznych wynalazków wywarły największy wpływ na życie mieszkańców miast				+		
- opowiada o życiu i osiągnięciach Marii Skłodowskiej-Curie					+	
III. Odrodzenie państwa polskiego		K	P	R	D	W
Wiadomości	- podaje daty wybuchu I wojny światowej i jej zakończenia	+				
	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>państwa centralne, ententa, traktat wersalski, front</i>			+		
	- wie, kim byli bolszewicy			+		
	- wymienia społeczne i gospodarcze skutki I wojny światowej				+	
	- omawia zasługi postaci, które przyczyniły się do odzyskania przez Polskę niepodległości: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego i Ignacego Jana Paderewskiego	+				
	- wskazuje, które wydarzenie z historii Polski upamiętnia się podczas Narodowego Święta Niepodległości	+				
	- podaje datę Bitwy Warszawskiej		+			
	- wie, kogo nazywa się Orłętami Lwowskimi		+			
	- wymienia czynniki, które zadecydowały o odzyskaniu niepodległości przez Polskę			+		
	- wyjaśnia, w jakich okolicznościach Polacy odbudowywali swoje państwo po zakończeniu I wojny światowej			+		
	- wymienia postanowienia traktatu wersalskiego dotyczące sprawy polskiej			+		
	- omawia proces kształtowania się granic II Rzeczypospolitej oraz wymienia wydarzenia, które zadecydowały o zasięgu terytorialnym Polski			+		
	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>plebiscyt, Wolne Miasto Gdańsk</i>			+		
	- tłumaczy, w jakim celu powołano Ligę Narodów					+
	- opowiada o działalności szpiegów na terytorium Wolnego Miasta					+

	Gdańska					
	- zna oficjalną nazwę państwa polskiego w latach 1918–1939	+				
	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>parlament, partia, opozycja</i>		+			
	- tłumaczy, na czym polegał ustrój utrwalony w Polsce przez konstytucję z 1921 roku			+		
	- wskazuje na wielonarodowy charakter społeczeństwa II Rzeczypospolitej			+		
	- wymienia mniejszości narodowe i religijne, które zamieszkiwały II Rzeczpospolitą			+		
	- omawia trudności, z którymi zmagala się odrodzona Rzeczpospolita			+		
	- wyjaśnia, jakie były zasługi Eugeniusza Kwiatkowskiego dla rozwoju polskiej gospodarki				+	
	- tłumaczy, jakie znaczenie dla II Rzeczypospolitej miała budowa portu w Gdyni oraz utworzenie Centralnego Okręgu Przemysłowego				+	
	- wymienia najważniejsze kulturalne i sportowe osiągnięcia II Rzeczypospolitej				+	
	- określa, jaką rolę we współczesnej Polsce odgrywa Gdynia					+
Umiejętności	- zaznacza na osi czasu daty: 1914, 1918	+				
	- odnajduje na mapie państwa centralne oraz kraje należące do ententy			+		
	- wskazuje na mapie Europy obszary, na których toczyły działania wojenne podczas I wojny światowej				+	
	- rozpoznaje nowe rodzaje broni, które zastosowano w trakcie wojny 1914–1918				+	
	- określa przyczyny i skutki wydarzeń w Rosji w 1917 roku					+
	- porównuje sytuację we współczesnej Europie z sytuacją, która panowała na kontynencie europejskim na początku XX wieku					+
	- zaznacza na osi czasu datę 11 listopada 1918 roku	+				
	- odszukuje informacje o zasługach Józefa Piłsudskiego i Romana Dmowskiego dla państwa polskiego		+			
	- porównuje koncepcje Józefa Piłsudskiego i Romana Dmowskiego dotyczące odzyskania niepodległości przez Polskę		+			
	- opisuje na podstawie tekstu źródłowego nastroje Polaków w pierwszych dniach wolności			+		
	- ocenia, jaki wpływ na odzyskanie niepodległości przez Polskę miał wybuch konfliktu między państwami zaborczymi				+	
	- zaznacza na osi czasu okresy trwania powstania wielkopolskiego i III powstania śląskiego oraz datę Bitwy Warszawskiej		+			
	- omawia, jak kształtowały się granice Polski w latach 1918–1922, oraz wskazuje na mapie najważniejsze zmiany terytorialne			+		
	- ocenia znaczenie zwycięstwa w wojnie polsko-bolszewickiej dla odrodzonej Rzeczypospolitej			+		
	- wskazuje na mapie granice II Rzeczypospolitej oraz wymienia jej sąsiadów	+				
	- zaznacza na osi czasu daty: uchwalenia konstytucji marcowej, wyboru Gabriela Narutowicza na prezydenta oraz zamachu majowego		+			
	- określa na podstawie mapy, jakie obszary II Rzeczypospolitej zamieszkiwali przedstawiciele poszczególnych mniejszości narodowych i religijnych			+		
	- wymienia przyczyny i skutki zamachu majowego				+	
	- charakteryzuje warstwy społeczne II Rzeczypospolitej					+

	- opowiada o problemach i sukcesach gospodarczych II Rzeczypospolitej			+		
	- wskazuje na mapie najważniejsze ośrodki przemysłowe w międzywojennej Polsce				+	
	- omawia na podstawie zebranych informacji sytuację gospodarczą swojego regionu w okresie międzywojennym					+
	- prezentuje postać Józefa Piłsudskiego		+			
IV. Świat między wojnami		K	P	R	D	W
Wiadomości	- wymienia najważniejsze zmiany terytorialne, jakie dokonały się w Europie po I wojnie światowej			+		
	- prezentuje dokonania Charlesa Lindbergha, Aleksandra Fleminga oraz Alberta Einsteina					+
	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>penicylina, jazz, film animowany</i>					+
	- tłumaczy, jak rozwój nauki i techniki wpłynął na codzienne życie ludzi w okresie międzywojennym					+
	- rozwija skrót <i>ZSRR</i>	+				
	- omawia metody sprawowania władzy, które stosował Józef Stalin	+				
	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>totalitaryzm, propaganda, łagier</i>		+			
	- wie, kim był Adolf Hitler i jakie były jego poglądy	+				
	- tłumaczy znaczenie terminów: <i>nazizm, rasizm, obóz koncentracyjny, Hitlerjugend, ograniczenie praw obywatelskich, III Rzesza</i>			+		
	- rozumie, dlaczego nazistom udało się zdobyć władzę w Niemczech			+		
	- wyjaśnia, w jaki sposób Adolf Hitler umacniał swoją władzę			+		
	- wie, dlaczego we współczesnym świecie walczy się z rasizmem			+		
	- omawia metody kształtowania „nowego człowieka”, które wykorzystywano w Związku Radzieckim i w nazistowskich Niemczech				+	
	- wymienia żądania wysuwane przez Hitlera wobec Polski pod koniec 1938 roku		+			
	- podaje datę zawarcia paktu Ribbentrop-Mołotow i tłumaczy, czego dotyczył ten dokument		+			
	- wyjaśnia, w jaki sposób Hitler łamał postanowienia traktatu wersalskiego			+		
	- rozumie, jakie zagrożenie dla Rzeczypospolitej wynikało z zawarcia przez Niemcy i ZSRR paktu Ribbentrop-Mołotow			+		
	- tłumaczy, kim był Józef Beck				+	
- wyjaśnia, dlaczego współcześnie funkcjonują organizacje międzynarodowe strzegące pokoju					+	
Umiejętności	- zaznacza na osi czasu datę podpisania traktatu wersalskiego	+				
	- wskazuje na mapie miejsce podpisania traktatu wersalskiego oraz państwa, które powstały w Europie po I wojnie światowej			+		
	- ocenia znaczenie odkrycia dokonanego przez Aleksandra Fleminga dla rozwoju medycyny					+
	- tworzy historyjkę obrazkową przedstawiającą jeden dzień z życia człowieka w epoce międzywojennej					+
	- zaznacza na osi czasu daty: 1922, 1932	+				
	- ocenia sposób sprawowania władzy przez Józefa Stalina			+		
	- opisuje na podstawie tekstu źródłowego warunki panujące w łagrach			+		
	- przedstawia Koreę Północną jako przykład współczesnego państwa totalitarnego				+	
- porównuje sposób sprawowania władzy w państwie totalitarnym z rządami w kraju demokratycznym					+	

	- omawia na podstawie tekstu źródłowego, w jaki sposób prześladowano Żydów w nazistowskich Niemczech		+			
	- uzasadnia konieczność walki z rasizmem we współczesnym świecie			+		
	- zaznacza na osi czasu datę 23 sierpnia 1939 roku	+				
	- wskazuje na mapie państwa, które w okresie międzywojennym padły ofiarą zaborczej polityki nazistowskich Niemiec			+		
	- tłumaczy na podstawie tekstu źródłowego, jakie było stanowisko Polski wobec żądań, które wysunął Hitler w 1939 roku			+		
	- umieszcza na osi czasu daty przyłączenia Austrii do III Rzeszy oraz rozbioru Czechosłowacji				+	
	- ocenia stanowisko polskich władz wobec żądań hitlerowskich Niemiec				+	
	- wyjaśnia, dlaczego pakt Ribbentrop-Mołotow jest nazywany IV rozbiorem Polski					+
	- opowiada o życiu i dokonaniach Aleksandra Fleminga					+
	V. II wojna światowa	K	P	R	D	W
	- podaje daty wybuchu II wojny światowej oraz ataku ZSRR na Polskę	+				
	- wymienia ważne wydarzenia, które rozegrały się podczas kampanii wrześniowej: obronę półwyspu Westerplatte, obronę Poczty Polskiej w Gdańsku, bitwę nad Bzurą		+			
	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>kampania wrześniowa, wojna totalna, internowanie, Korpus Ochrony Pogranicza</i>		+			
	- wie, kim byli: Władysław Raczkiewicz, gen. Władysław Sikorski, gen. Franciszek Kleeberg, mjr Henryk Dobrzański „Hubal”, Stefan Starzyński			+		
	- tłumaczy, w jaki sposób współcześnie upamiętnia się bohaterstwo polskich żołnierzy walczących w kampanii wrześniowej				+	
	- podaje daty ataku III Rzeszy na ZSRR oraz agresji Japonii na Stany Zjednoczone			+		
	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>inwazja, państwa osi, alianci, koalicja antyhitlerowska, Pearl Harbor</i>			+		
	- wymienia najważniejsze działania wojenne prowadzone w Europie w latach 1940–1942				+	
Wiadomości	- opowiada o działaniach wojennych prowadzonych na Dalekim Wschodzie					+
	- tłumaczy, jakie znaczenie dla współczesnych Amerykanów ma Pearl Harbor					+
	- podaje miejsca i daty najważniejszych bitew II wojny światowej, w których brały udział polskie formacje wojskowe		+			
	- wyjaśnia, kim byli: gen. Stanisław Sosabowski, gen. Władysław Anders, gen. Stanisław Maczek, gen. Zygmunt Berling			+		
	- podaje dokładną datę zakończenia II wojny światowej w Europie			+		
	- wie, co wydarzyło się w 1945 roku w Hiroszynie i Nagasaki					+
	- określa, kiedy zakończyła się II wojna światowa na Dalekim Wschodzie					+
	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Polskie Państwo Podziemne, Armia Krajowa, powstanie warszawskie, sabotaż, mały sabotaż</i>	+				
	- rozwija skrót <i>AK</i>	+				
	- opisuje sytuację Polaków na terenach okupowanych przez III Rzeszę i ZSRR z użyciem terminów: <i>okupacja, łapanka, getto, robotnicy przymusowi</i>		+			
	- tłumaczy, czym była zbrodnia wołyńska		+			

	- podaje datę wybuchu powstania warszawskiego		+			
	- wyjaśnia, co wydarzyło się w Katyniu		+			
	- rozumie, dlaczego powstało Muzeum Powstania Warszawskiego				+	
	- opisuje warunki panujące w gettach w czasie II wojny światowej		+			
	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Holokaust</i> , <i>obóz zagłady</i> , <i>Auschwitz-Birkenau</i>		+			
	- podaje datę wybuchu powstania w getcie warszawskim			+		
	- wie, kim był Janusz Korczak			+		
	- wyjaśnia, na czym polegała działalność „Żegoty”			+		
	- omawia zasługi Ireny Sendlerowej			+		
	- tłumaczy, w jaki sposób upamiętnia się osoby, które pomagały Żydom w czasie II wojny światowej					+
Umiejętności	- umieszcza na osi czasu daty: 1 września 1939 roku, 17 września 1939 roku	+				
	- wskazuje na mapie państwa, które dokonały agresji na Polskę we wrześniu 1939 roku	+				
	- zaznacza na mapie linię podziału ziem polskich między Niemcy a ZSRR		+			
	- wymienia przyczyny i skutki klęski Polski w kampanii wrześniowej w 1939 roku		+			
	- opowiada o przebiegu kampanii wrześniowej			+		
	- opisuje na podstawie tekstu źródłowego przygotowania Polaków do obrony Grodna przed atakiem Armii Czerwonej			+		
	- ocenia postawę polskich żołnierzy i cywilów w pierwszych tygodniach wojny					+
	- zdobywa informacje o losach swoich przodków w 1939 roku					+
	- tworzy mapę myśli dotyczącą kampanii wrześniowej					+
	- wskazuje na mapie państwa, które padły ofiarą niemieckiej agresji po 1939 roku, oraz kraje będące sojusznikami III Rzeszy			+		
	- ocenia, jakie znaczenie dla przebiegu II wojny światowej miało przyłączenie się Stanów Zjednoczonych i Związku Radzieckiego do walki po stronie aliantów					+
	- zaznacza na osi czasu daty: ataku III Rzeszy na ZSRR, bitwy pod Kurskiem, inwazji na Normandię, kapitulacji Niemiec i Japonii					+
	- wskazuje na mapie państwa zajęte przez Armię Czerwoną w latach 1944–1945			+		
	- omawia udział Polaków w walkach na frontach II wojny światowej			+		
	- opowiada, w jaki sposób współcześnie upamiętnia się polskich żołnierzy, którzy walczyli podczas II wojny światowej					+
	- gromadzi informacje dotyczące 2. Korpusu Polskiego					+
	- ocenia, czy decyzja Amerykanów o użyciu broni atomowej była słuszna					+
	- przedstawia historię niedźwiedzia Wojtka					+
	- zaznacza na osi czasu datę wybuchu powstania warszawskiego	+				
	- tłumaczy, w jaki sposób społeczeństwo polskie walczyło z okupantami		+			
	- przedstawia przyczyny i skutki wybuchu powstania warszawskiego		+			
	- wskazuje na mapie największe getta, hitlerowskie obozy koncentracyjne oraz miejsca na Wschodzie, w których zamordowano polskich oficerów		+			
	- charakteryzuje metody walki, które stosowali Polacy w trakcie powstania warszawskiego			+		
	- gromadzi informacje o sytuacji w swojej miejscowości w czasie II wojny					+

	światowej					
	- opowiada na podstawie tekstu źródłowego, w jaki sposób ratowano żydowskie dzieci żyjące w gettach		+			
	- wyjaśnia, w jaki sposób Polacy pomagali Żydom w czasie okupacji			+		
	- ocenia postawy, jakie przyjmowali Polacy wobec losu Żydów w trakcie II wojny światowej				+	
	- przedstawia sylwetkę Ireny Sendlerowej					+
VI. Polska Rzeczpospolita Ludowa		K	P	R	D	W
Wiadomości	- podaje daty utworzenia NATO i Układu Warszawskiego					+
	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Układ Warszawski</i> , <i>Organizacja Paktu Północnoatlantyckiego (NATO)</i> , <i>mur berliński</i> , <i>wyścig zbrojeń</i>					+
	- tłumaczy, czym była zimna wojna					+
	- wymienia współczesne cele NATO					+
	- omawia rolę, którą odgrywa Polska w Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego					+
	- wie, co oznacza skrót <i>PRL</i>	+				
	- przedstawia okoliczności objęcia władzy w Polsce przez komunistów		+			
	- opowiada, w jaki sposób polskie społeczeństwo uczestniczyło w powojennej odbudowie kraju			+		
	- rozwija skróty: <i>PZPR</i> , <i>UB</i> , <i>MO</i>			+		
	- tłumaczy, jakie były skutki przesiedleń ludności w Polsce po zakończeniu II wojny światowej				+	
	- podaje datę uchwalenia konstytucji PRL				+	
	- wskazuje wady i zalety życia w Polsce czasów komunistycznych	+				
	- wyjaśnia, dlaczego rządy panujące w PRL określa się jako dyktaturę partii komunistycznej			+		
	- wymienia charakterystyczne cechy gospodarki PRL			+		
	- wyjaśnia znaczenie terminu <i>cenzura</i>			+		
	- tłumaczy, dlaczego w historii Polski lata 1944–1956 są określane jako „czasy stalinowskie”				+	
	- rozumie termin <i>opozycja demokratyczna</i>	+				
	- omawia rolę, jaką odegrał Kościół katolicki w okresie PRL			+		
	- podaje datę wyboru Karola Wojtyły na papieża			+		
	- wyjaśnia, dlaczego bojowników podziemia niepodległościowego określa się jako Żołnierzy Wyklętych				+	
	- podaje daty najważniejszych protestów Polaków przeciw władzy komunistycznej w latach 1956, 1970, 1976 i 1980				+	
	- wymienia zasługi kardynała Stefana Wyszyńskiego				+	
	- przedstawia formy oporu Polaków przeciwko komunistycznej władzy					+
	- prezentuje zasługi Lecha Wałęsy i księdza Jerzego Popiełuszki dla odzyskania przez Polskę suwerenności			+		
	- podaje datę podpisania porozumień sierpniowych w Gdańsku			+		
	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>strajk</i> , <i>stan wojenny</i>			+		
	- rozwija skrót <i>SB</i>				+	
	- opisuje warunki życia Polaków w czasie stanu wojennego				+	
	- omawia działania opozycji demokratycznej z użyciem określenia <i>walka bez przemocy</i>				+	
	- wymienia postacie i organizacje, które działają współcześnie w obronie					+

	praw człowieka					
Umiejętności	- wskazuje na mapie państwa europejskie, które w okresie zimnej wojny należały do NATO oraz do Układu Warszawskiego			+		
	- wyjaśnia na podstawie tekstu źródłowego, czym była żelazna kurtyna				+	
	- zaznacza na osi czasu daty: utworzenia NATO, powstania Układu Warszawskiego oraz budowy muru berlińskiego					+
	- tłumaczy, na czym polegała rywalizacja ZSRR i Stanów Zjednoczonych w okresie zimnej wojny					+
	- porównuje mapę współczesnej Europy z mapą kontynentu europejskiego po 1945 roku					+
	- wskazuje na mapie granice Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i wymienia jej sąsiadów	+				
	- porównuje granice II Rzeczypospolitej z granicami PRL		+			
	- umieszcza na osi czasu daty powstania PZPR oraz uchwalenia konstytucji PRL			+		
	- na podstawie tekstu źródłowego wymienia metody, które pozwoliły komunistom odnieść zwycięstwo wyborcze w 1947 roku				+	
	- wyjaśnia, z jakimi trudnościami zmagano się podczas odbudowy Warszawy po 1945 roku					+
	- opowiada o społeczeństwie PRL z użyciem terminów: <i>likwidacja analfabetyzmu, awans społeczny, cenzura, ukryte bezrobocie, łamanie praw obywatelskich, propaganda sukcesu</i>			+		
	- opisuje życie codzienne mieszkańców PRL na podstawie relacji osób starszych					+
	- wskazuje różnice między PRL a współczesną Polską ze szczególnym uwzględnieniem warunków życia codziennego					+
	- zaznacza na osi czasu daty protestów społecznych w PRL oraz datę wyboru Karola Wojtyły na papieża			+		
	- porównuje, czym różnią się współczesne strajki od demonstracji z czasów PRL				+	
	- ocenia, jakie znaczenie dla polskiego społeczeństwa stanowił wybór kardynała Karola Wojtyły na papieża					+
	- na podstawie zebranych informacji przedstawia sylwetkę wybranego żołnierza podziemia niepodległościowego					+
	- omawia przyczyny i skutki powstania NSZZ „Solidarność”		+			
	- tłumaczy, za jaką działalność jest przyznawana Pokojowa Nagroda Nobla, oraz wyjaśnia, dlaczego Lech Wałęsa otrzymał to wyróżnienie			+		
	- charakteryzuje na podstawie tekstu źródłowego politykę władz komunistycznych wobec opozycji demokratycznej w Polsce			+		
	- opowiada o działalności papieża Jana Pawła II					+
	- wymienia przyczyny strajków w 1980 roku				+	
- wyjaśnia, na czym polegały prześladowania opozycji demokratycznej w czasach komunistycznych				+		
- na podstawie zebranych informacji przygotowuje prezentację dotyczącą księdza Jerzego Popiełuszki					+	
- proponuje zmiany, jakie należy wprowadzić w szkole w celu poprawy warunków nauki					+	
VII. Współczesna Polska		K	P	R	D	W
Wiadomości	- określa, od kiedy państwo polskie jest nazywane III Rzeczpospolitą	+				

- wymienia najważniejsze postanowienia Okrągłego Stołu		+			
- omawia rolę, jaką odegrał Tadeusz Mazowiecki w okresie przemian w 1989 roku		+			
- wyjaśnia, co oznacza termin <i>wolne wybory</i>		+			
- podaje nazwisko pierwszego prezydenta Polski wybranego w wyborach powszechnych			+		
- przedstawia najważniejsze wydarzenia, jakie rozegrały się w Europie z latami 1989–1992: upadek muru berlińskiego, zjednoczenie Niemiec, rozpad ZSRR i rozpad Jugosławii				+	
- rozumie, że wraz z upadkiem ZSRR zakończyła się zimna wojna				+	
- wymienia zmiany, które dokonały się w polskim szkolnictwie na skutek przeobrażeń politycznych po 1989 roku				+	
- tłumaczy, czym był „Jarmark Europa”					+
- podaje oficjalną nazwę państwa polskiego	+				
- określa w przybliżeniu powierzchnię Polski oraz omawia podział administracyjny kraju		+			
- zna datę uchwalenia Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej		+			
- tłumaczy, w jakich dziedzinach życia przejawia się demokratyczny charakter państwa polskiego		+			
- wymienia najważniejsze organy władzy państwowej w Polsce: prezydenta RP, premiera i Radę Ministrów, Sejm i Senat, sądy		+			
- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>konstytucja, wolne media, wolność słowa, opinia publiczna</i>			+		
- omawia zadania poszczególnych organów władzy państwowej oraz władz samorządowych			+		
- wskazuje, w jaki sposób uczniowie mogą wpływać na organizację życia szkoły			+		
- wymienia prezydentów III Rzeczypospolitej				+	
- tłumaczy, dlaczego sądy w Polsce są niezależne od pozostałych organów władzy				+	
- podaje przykłady konkretnych działań podejmowanych przez samorząd w miejscu swojego zamieszkania					+
- określa rodzinę jako podstawową grupę społeczną	+				
- wymienia uczniowskie prawa i obowiązki	+				
- wyjaśnia znaczenie terminu <i>prawa człowieka</i>		+			
- rozumie, w jakim celu powołano urzędy Rzecznika Praw Obywatelskich i Rzecznika Praw Dziecka		+			
- podaje przykłady instytucji, do których można się zwrócić w przypadku łamania praw dziecka			+		
- rozwija skrót ONZ i określa, czym zajmuje się Organizacja Narodów Zjednoczonych				+	
- wie, za jakie zasługi przyznaje się <i>Order Uśmiechu</i>				+	
- wymienia przykłady działań mających na celu ochronę praw człowieka na świecie					+
- wskazuje pracę jako jedną z podstawowych form działalności człowieka	+				
- podaje przykłady grup społecznych		+			
- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>gospodarka wolnorynkowa, prywatyzacja, bezrobocie</i>			+		
- rozumie, że funkcjonowanie społeczeństwa możliwe jest dzięki			+		

	odpowiedniemu podziałowi pracy					
	- wie, czym są kwalifikacje zawodowe			+		
	- wymienia skutki emigracji zarobkowej Polaków			+		
	- tłumaczy, dlaczego wciąż powstają nowe zawody, a niektóre zajęcia są coraz rzadziej wykonywane				+	
	- wyjaśnia znaczenie terminu <i>Unia Europejska</i>	+				
	- podaje daty powstania Unii Europejskiej oraz wstąpienia Polski do tej organizacji		+			
	- tłumaczy, co oznaczają terminy: <i>integracja europejska, europejska solidarność</i>		+			
	- przedstawia rolę, jaką w procesie integracji europejskiej odegrał Robert Schuman			+		
	- określa, ile państw należy do Unii Europejskiej			+		
	- omawia działania podejmowane przez państwa członkowskie UE w celu integracji gospodarczej, rozwoju regionalnego i ochrony środowiska			+		
	- wyjaśnia, czym była Europejska Wspólnota Gospodarcza, oraz podaje, w którym roku powstała ta organizacja				+	
	- wymienia władców, którzy podejmowali w średniowieczu próby zjednoczenia Europy					+
	- przedstawia najważniejsze wydarzenia w procesie integracji Polski z UE			+		
	- podaje przykłady argumentów, które wysuwali zwolennicy i przeciwnicy wstąpienia Polski do Unii Europejskiej				+	
	- określa, jakie znaczenie dla Polaków miało przystąpienie Rzeczypospolitej do strefy Schengen				+	
	- tłumaczy, w jaki sposób Polska wykorzystuje fundusze unijne					+
Umiejętności	- zaznacza na osi czasu daty: 4 czerwca 1989 roku, 1990 rok, 2 kwietnia 1997 roku	+				
	- ocenia znaczenie wyborów z 4 czerwca 1989 roku w procesie przemian demokratycznych w Polsce		+			
	- wskazuje na mapie państwa europejskie, które powstały lub odrodziły się po upadku komunizmu		+			
	- przedstawia przyczyny i skutki obrad Okrągłego Stołu			+		
	- opowiada, jak doszło do powstania „Jarmarku Europa”					+
	- odnajduje na mapie państwa sąsiadujące z Polską oraz województwo, w którym mieszka	+				
	- wskazuje fragmenty Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, które świadczą o demokratycznym charakterze państwa polskiego			+		
	- omawia na podstawie schematu procedurę powoływania władz samorządowych w Polsce				+	
	- wymienia problemy miejscowości lub gminy, które są najistotniejsze z punktu widzenia mieszkańców					+
	- wyjaśnia, na czym polegają prawa i obowiązki obywateli RP			+		
	- tłumaczy, jakie są zadania Rzecznika Praw Obywatelskich i Rzecznika Praw Dziecka			+		
	- ocenia, jakie znaczenie miało uchwalenie Powszechnej deklaracji praw człowieka				+	
	- określa znaczenie pracy w życiu człowieka		+			
- wyjaśnia, na czym polegały reformy gospodarcze w Polsce po upadku komunizmu			+			

	- omawia role, jakie odgrywają poszczególne grupy społeczne we współczesnym społeczeństwie				+	
	- wymienia na podstawie informacji uzyskanych z różnych źródeł (np. w trakcie rozmów z osobami starszymi) najistotniejsze problemy współczesnej Polski				+	
	- ocenia przemiany gospodarcze po 1989 roku					+
	- na podstawie infografiki określa, jakie kwalifikacje są potrzebne do wykonywania różnych zawodów					+
	- rozpoznaje symbole Unii Europejskiej: flagę i hymn („Ode do radości”)	+				
	- zaznacza na osi czasu datę powstania Unii Europejskiej		+			
	- tłumaczy, na czym polega polityka otwartych granic w Unii Europejskiej			+		
	- opowiada o początkach integracji europejskiej				+	
	- omawia na podstawie mapy etapy poszerzania wspólnoty europejskiej o kolejne państwa				+	
	- umieszcza na osi czasu datę wstąpienia Polski do Unii Europejskiej	+				
	- przedstawia przyczyny i skutki wstąpienia Polski do UE		+			
	- opisuje zmiany, jakie dokonały się w Polsce po przyjęciu do Unii Europejskiej			+		
	- wymienia korzyści oraz obowiązki i ograniczenia wynikające z członkostwa Polski w Unii Europejskiej			+		
	- ocenia, jak przynależność Polski do UE może wpłynąć na życie młodych ludzi				+	
	- prezentuje sylwetkę Roberta Schumana					+
	VIII. Problemy ludzkości	K	P	R	D	W
Wiadomości	- wymienia nowoczesne środki transportu	+				
	- tłumaczy, co oznacza powiedzenie „świat stał się mniejszy”, oraz wskazuje przyczyny określanego w ten sposób zjawiska		+			
	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>podbój kosmosu, lądowanie człowieka na Księżycu, wahadłowiec, sztuczny satelita, nawigacja GPS</i>		+			
	- podaje daty najważniejszych wydarzeń związanych z podbojem kosmosu			+		
	- wie, kim był Jurij Gagarin			+		
	- określa, w jaki sposób katastrofy ekologiczne wpływają na zanieczyszczenie środowiska naturalnego			+		
	- omawia działania, które są podejmowane w celu ograniczenia zanieczyszczenia środowiska				+	
	- wymienia korzyści i zagrożenia wynikające z korzystania z mediów elektronicznych	+				
	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>komputer osobisty, internet, portale społecznościowe</i>		+			
	- podaje zasady, których powinni przestrzegać użytkownicy internetu		+			
	- rozumie, czym jest kultura masowa			+		
	- tłumaczy, dlaczego współczesny świat określa się jako „globalną wioskę”			+		
	- omawia podstawowe problemy krajów Trzeciego Świata	+				
	- podaje przykłady działań podejmowanych przez organizacje międzynarodowe w celu pomocy najbardziej ubogim krajom		+			
	- dostrzega różnice dzielące współczesny świat na bogatą Północ i biedne Południe			+		
- wymienia nazwy organizacji, które niosą pomoc mieszkańcom krajów Trzeciego Świata lub działają w obronie praw człowieka			+			

	- podaje przykłady problemów, z którymi borykają się dzieci mieszkające w państwach biednego Południa			+			
	- wyjaśnia znaczenie terminu <i>wojna lokalna</i>		+				
	- opowiada o tym, co wydarzyło się w Nowym Jorku 11 września 2001 roku			+			
	- tłumaczy, jakie działania są podejmowane w celu zapobiegania konfliktom na świecie			+			
	- wskazuje na zagrożenia, jakie dla międzynarodowego pokoju stwarza terroryzm				+		
	- wymienia przyczyny konfliktu palestyńsko-izraelskiego					+	
Umiejętności	- zaznacza na osi czasu daty związane z podbojem kosmosu: lata 1961 i 1969	+					
	- omawia na podstawie infografiki pozytywne i negatywne skutki postępu technicznego we współczesnym świecie		+				
	- na podstawie tekstu źródłowego wymienia skutki niszczenia środowiska naturalnego		+				
	- ocenia wpływ człowieka na środowisko naturalne			+			
	- opowiada, jak wyobraża sobie postęp w technice w najbliższych latach					+	
	- na podstawie artykułu wymienia argumenty wysuwane przez osoby twierdzące, że Amerykanie w 1969 roku nie wylądowali na Księżycu, oraz przez osoby, które są przekonane o powodzeniu misji Apolla 11, a następnie wyraża własną opinię na omawiany temat						+
	- tłumaczy, w jaki sposób wykorzystuje się nowoczesne technologie w szkołach		+				
	- na podstawie tekstu źródłowego podaje zasady bezpiecznego korzystania z internetu		+				
	- określa wpływ kultury amerykańskiej na życie ludzi na całym świecie			+			
	- na podstawie własnych obserwacji opisuje metody wykorzystywane przez media w celu przyciągnięcia uwagi odbiorców					+	
	- wskazuje na mapie świata obszary, na których odsetek ludzi cierpiących głód jest najwyższy oraz tereny, na których jest on najniższy			+			
	- wyjaśnia, z czego wynikają problemy państw biednego Południa					+	
	- wskazuje formy pomocy udzielanej państwom biednego Południa, które uważa za najskuteczniejsze					+	
	- na podstawie zebranych informacji opisuje dowolną akcję przeprowadzoną przez jedną z organizacji charytatywnych						+
	- zaznacza na osi czasu datę ataku terrorystycznego na USA z 11 września 2001 roku	+					
	- tłumaczy, dlaczego konflikty należy rozwiązywać drogą dialogu		+				
	- wskazuje na mapie świata regiony, w których wybuchają jednocześnie najwięcej konfliktów zbrojnych			+			
	- wyjaśnia na przykładach przyczyny i skutki konfliktów zbrojnych			+			
	- wskazuje problem współczesnego świata, który uważa za najważniejszy, a następnie proponuje sposób jego rozwiązania						+
	- na podstawie zebranych informacji omawia wybrany współczesny konflikt zbrojny						+
- tłumaczy, jaki wkład w rozwój nowoczesnych technologii wniósł Steve Jobs						+	